

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvár, Belkőzp-utca 33. szám.

HIRDETESI DIJAK

Egy évi esztendőnyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedelményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyitlertéri cikkek

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

Nemzeti politika.

Semmi sem csálékonyabb, mint azt hinni, hogy Magyarország ellenében az orosz irányában szabadságharcunk idejéből ered. Ha nagyjában igaz, látható, hogy az emberiség mindorlása keletől nyugotnak tart. A mindig rajzó méhkas-Azsia. Innen kapta Európát a törököt, a bolgárt, az örményt, a zsidót, a mongolt, a kunt, a jenyót, a magyart. S mindaddig, míg az onnan jövő nép megtartja a maga nemzeti tulajdonságait: Európa nem fogja be a maga nép családjába. Mi tudunk simolni — s bár mit mond a nagy mult és nagy mélyességű — európaiakká letünk. A török nem tudott simolni, maradt ázsiai és nyomatik is vissza Aszsiába. A mongol és tatár faj különböző nép családja megalkották az orosz népet — e vallásra néve bizantiniusi, szokásra néve ázsiai német. Hódító nép a szabadság szeretete nélkül. IV Béla óta sok bajunk volt vele: mindaddig, míg Európátérkepe meg nem változik, még sok lesz. Nemzeti politikát csak azon kormány követ, mely e bajt nem elodázza, hanem megszünteti. Világtörténelmi akció lenne ez, de ha a magyarok nagy utene a mai nemzedéket választotta ki nem akció fogantatására, hát itt vagyunk, nem reszketünk, teljesítjük, mit ránk mért a történelmi logika véglete.

Készülődni, diplomataizálni fogvart kövölni és százmilliókat költeni — és végre is szabad kezét engedni Bulgáriában az oroszoknak csak hogy fenn-tarthatassuk a békét: ez sem nem politika, sem nem feladat, sem nem okosság. Ez kitérés a kötelesség s megfűtés a veszély elől. Megütközni egy családban és azt elvesztve elveszíteni, felelni és szívünket s minden további kísérlet nélkül aláírni egy segyetlen kérészerződést: ez kislelkűség és öbitalmatlanság, mely abból a félszeghit-ki táplálkozik, hogy a hadsereg minden erő, a népakarat semmi erő. Megütközni, megvérti az orosz — a mi, jó vezetés mellett, csapataink erejét és szellemét tekintve, majdnem bizonyosnak mondható: s ekkor futni engedni a vadat, nem használni ki a győzelmet, hanem visszatérni zeneszó riadalmá mellett „mit flegender Fahre und klingen dem Schwert“ és megengedni, hogy a hatszázados ellenség újból erőt gyűjtsön és újból veszélyessé váljék: ez nem volna egyéb, mint egy végzetes önnel való szaporítás az osztrákpolitika hagyományos hibáinak.

A mit nemzetünk — s ha jobban tesszük, az osztrák-magyar monarchia érdeke — e súlyos pillanatban haderejéről, diplomáciájáról és kormányaitól méltán megvárhat, az, az orosz hatalom veszélytelenné tétele egyszer mindenkorra. Ausztrián mult, hogy a krimi hádjárat alkalmával nem lett megtörve az orosz hatalom; mert Romániában felállított figyelő hadtestével kétes irányú játékot folytatott. E játék nem elégett ki a szövetséges hatalmakat, s méltán bántotta az orosz. E játék növelte naggyá a veszélyt, mert egyfelől azóta tartják Ausztriát megbízhatatlan szövetségesnek, másfelől azóta lát az orosz, Konstantinápoly felé való törekvésében, bennünk akadályt. A másik bűn 1877-ben követtetett el. Mi szabadítottuk fel Romániát és mégis engedték, hogy az orosz szövetségesé legyen. Ha akkor az erdélyi hadtestet mozgósítjuk s Moldva irányában fenyegető állást foglalunk el, a muszka hadsereg Plevnánál tönkre megy — s ma a Kolossusnak nemcsak a lábait volnának agyagból, hanem a feje is. E súlyos hibák arra intenek, hogy először is, áldozatok árán, ne kerüljük a háborút; másodszor, hogy az első vereség ne hozzon minket zavarba, hanem visszavonulva Galliczia fensíkjairól, a Tiszánál új és döntő ütközetre legyünk készen; harmadszor, hogy győzelmünket, melyben kételkedni nem szabad, használjuk ki egész mértékben, világtörténelmi fordulatot adva Európa földrajzában.

Ott van Kurland, Estland, Lief-land, Ingermanland — szóval a Balti tenger partvidéke, nevénél és multjánál fogva germán föld — foglalja azt el a német egytt Szentpétervárral. Mi pedig foglaljuk el a földet a Dnieper balpartjára, hogy legyen Kievv a mienk erősségnek és legyen Odessa a mienk tengeri kikötőnek; és hogy legyen az orosz Witebsk és Smolenszk vissza szorítva. Ekként kell levágni az orosz talpáiról a körmököt. Ez lenne századunk politikájának igazi császárválasa; mert ezzel egy új Lengyelországot ragadnánk ki a mult évszáz bűneinek sötét méhéből.

Ha mi most független állam volnánk önállósággal kifelé s hadsereggel ideben: ugy, most a fenyegetett német hegemoniának ily feltételek mellett ígérhetők szövetséges segélyünket, s Magyarország irányadó szerepet vinne Európa nemzetközi alakulásánál. Ez lenne az igazi nemzeti politika; ezt kellene kormányunknak Bécsbe előkészíteni. Mondják, hogy Tisza erős és hatalmas. No

most itt az ideje erejét és hatalmát megmutatni.

Politikai hírek.

Népfelkelési rendeletet bocsátott ki a belügyminiszter. Ennek értelmében mindazok, kik a közszolgálat alól felmenthetők. Ilyenek a központi és járási tisztviselők, rendezett tanácsú városi és községi közegek, megyei felügyelők által álló magántebolydak, kórházak és gyógyszertárak személyzete és végül községi orvosok. A belügyminiszter az összes törvényhatóságoknak megtagadta, hogy ezen egyénekre hivatás kiutastást készítsenek a honvédelmi minisztérium számára. E rendelet mindaddig érvényben marad, míg az illeték nélkülözhetlensége fennáll.

A jövő évi országos költségvetést a Képviselőház pénzügyi bizottsága tegnap ülésén végleg megállapította. E szerint az országos kiadás keresztszámban 345 millió, az országos bevétel 327 millió forinttal előirányoztatik a hiány tehát 18 millió forint; az idejére (1887-re) a deficit 22 millió volt előirányozva. A javulás tehát Tisza Kálmán pénzügyminiszterisége mellett is összevissza 4 millió forintra rug. Ha aztán e 18 millió forintra még hozzávesszük 12 millió forint kölcsönt, melyet a most fölvetett és fölveendő újabb kölcsönök törlesztésére kell fordítani: kiderül, hogy az 1888. évi deficit tulajdonképp nem tízezer millió, hanem keresztszámban harmincz millió forint. Igaz, hogy ebből a 30 millió deficitből mintegy 6 millió forint elcsúsz, mint az új adóemelésből (dobány, bányák, fogó, adók) éppen 5 millió és 900 ezer forint több bevétel remélnek; de azért még így is éppen 24 millió forintra rug a jövő évi deficit — a papíron. Mert a valóságban bizonyára több lesz, tekintve azt a törvénytelenséget, hogy a kormány mindig többet költ, mint a mennyi megszámlált. Mind-egy az a tanulság, hogy a jövő évi pénzügyi kiadásaink egy cseppet sem jobbak, mint voltak eddig, Tisza Kálmán 12 éves kormányzása alatt. Ami csak természetes, miután politikai rendszere is ugyanaz maradt.

A nihilisták, míg az orosz császár háborúba készülődés, szintén nem nyugosznak, hanem munkára készülnék a császár és a hivatalos Oroszország ellen. Erre nézve megbízható forrásból a következő értesítés érkezett: Mialatt a császár Kopenhágában időzött, a november 4-ől 5-re virradó éjjel Péterváron, Moszkvában és Kievvben szégyelőszavakat elfogtak. A házkutatásokból kiderült, hogy a nihilista összeesküvés kiterjed arra a körre is, a melynek már többször sikerült a német és angol nagykövetség diplomáciai leveleire és kéréseire keríteni. Kiderült az is, hogy a császár visszatérésének idejére a nihilisták erős akciókat terveztek. A „Kronzeitung“ azt hiszi, hogy a panszlávok a nihilisták tervét fenyegetésként használták, hogy a császár háborúba kényszerítsék.

Az Emke szálkaja.

A dr. Szász Béla ur nyilatkozatait, felvilágosításait és ükledéseit a „Kolozsvár“ban napoként szaporodnak. Mivel pedig e nyilatkozatok, felvilágosítások és ükledések egy vannak irva, hogy azokból senki sem értet meg egyebet, mint azt, hogy az Emke vádoló van, s mivel dr. Szász Béla ur választott tagja az Emke választmányának, s mivel ő ugys, mint a munkaprogram előadója, ugys mint az Emke képviselője a kongresszus ügyének előzetes tárgyalása rendén, igen jó és üd-üldözölgetőket tett az Egyetnek: ennél fogva az ő mostani érthetetlen nyilatkozatait, felvilágosításait és ükledéseit igen könnyen azt a látszatot adják, mintha az Emke valamely nagy és megbecsülhetetlen hibát követett volna el valahol valaki ellen.

Dr. Szász Béla urnak felett ugyan Sándor József a Kolozsvárban, de a dolog természete szerint: azzal a tartózkodással, mely őt, titkár minőségében, hivatalosan megilleti. Ilyen formán a nagy közönség sem a vádból, sem a védelemből nem érthette meg, hogy voltaképpen miről van szó. Én tehát elmondom az ügyet egész őszinteséggel, mert nem tűrheto, hogy az Emke, melynek minden irányú rokonszenvre feltétlenül szüksége van, homályos vádak által népszerűsítessék.

Előre bocsátom, hogy dr. Szász Béla ur az egykori Kolozsvári Közlöny hádjain ellenséges állást foglalt az Emke megalkotásával szemben. Előre bocsátom, hogy dr. Szász Béla ur azokhoz tartozott, kik a kezdet kezdetén úgy akarták összeállítani az ig. választmányt, hogy abban csak kolozsvári egyén vehessen részt s így csirájában kívánták megfoglanni azt a törekvést, hogy az Emke országos jellegű és jelentőségű ruházassék föl. Előre bocsátom, hogy dr. Szász Béla ur csak akkor kezdett az Emke iránt melegen érdeklődni, midőn már az első száz ezer forint együtt volt, a midőn tehát már ki számítható volt, hogy ebből is lehet hatalmi kérdést csinálni. Végre előre bocsátom, hogy mihielyt dr. Szász Béla ur és pártjai állították, hogy az Emke ig. választmányát nem forgathatják oly könnyedén ujjalkon, miként az ev. ref. egyházkerület karikagyűrtjét: azonnal meghidgyük iránta, a választmányi üléseket gyéren kezdték látogatni s az utóbbi időben végleg elmaradtak. Ez legalább, f. évi április óta egyet sem láttam a pártjaik közül, pedig azóta egy közgyűlésen, egy kongresszuson és nyolcz ig. választmányi ülésen szerepelhetettek volna.

E tények azt bizonyítják, hogy dr. Szász Béla ur nem ragaszkodik az Emke érdekeihez, munkásságához és feladataihoz annyira, a mennyire azt töle állásánál, tehetségénél és publikus spiritusánál fogva méltán megvárhatja mindenké. S hogy Concha Győzőt, Felméry Lajost, Haller Károlyt, Hegedűs Istvánt és Groisz Gusztávot kivéve az egyetem tudós professzorai oly feltűnő módon ignorálják az Emkét, azt épen séggel nem tulajdonitom dr. Szász Béla urnak, de konstátalom ezuttal, mint sajnálatos tény.

Ezek előre bocsátása után megjegyzem, hogy az Emke, a kalvinista püspök szövetség-ajánlatát, úgy a mint az nyugtva

volt, nem fogadhatta el egész lényegében és minden részleteivel. Nem, mivel az Emke nem mondhatott le saját egyéniségéről; nem, mivel a kivánság jóval túlhaladta az Emke vagyoni erejét; nem, mivel az egyik felekezetenk mindent adna s a többinek semmit sem juttatva, méltó tápot adott volna annak a felekezeti féltékenységek, melyet Szász Domokos ur, még mint püspök-helyettes orbi és urbi fölébresszett volt azon nyilvános ígéretei által, melyeket az Emke pénztárának terhére a meglátogatott szü-
kölködő ref. egyházak részére tett.

A ref. püspöki ajánlat en bloc elfogadása helyett az Emke számot vetett erkölcsi és vagyoni helyzetével, megállapította segélyezésének elveit s korlátokat emelt a felekezetek túlkövetelése ellenében. E program és e korlát abból áll, hogy kulturálokat húzott és kimondta, hogy összes tőkájének tiszta jövedelméből ötven százalékot ad felekezeti célokra. E megállapodást közölte valamennyi egyházzal. Az egyházok választ ismertik olvasdink.

Már most mi a baja dr. Szász Béla urnak?

A kulturvonal.

Sajátságos feledékenység. A kulturvonalok eszméje határozott és kötelező alakban van az Emke munkaprogramjában letéve. E munkaprogram előadója, magyarzója és védelmezője épen dr. Szász Béla ur volt — Az nem tetszik tehát neki, a mit ő maga javasolt és készült vitti.

Mi nem tetszik továbbá?

Templomépítésre ezuttal nem ad pénzt az Emke.

Sajátságos feledékenység ez is. Midőn az Emke legelső közgyűlést tartotta, s az alapszabályokba az egyházak segélyezése is fölvetetett, épen dr. Szász Béla ur tette semmivé erős beszédében azt a feltevést, hogy ezen segély alatt valaki templomépítésre merészeljen gondolni. Tehát ezen pontnál is a dr. Szász Béla ur nézete jutott érvényre. Az önmagával való összeütközés itt is nyilvánvaló.

Mi nem tetszik még?

Az, hogy az Emke kész megállapodást kötött a ref. egyházzal.

Hát ez nem így van. Mert az Emke a maga álláspontját júniusban közölte a ref. egyházzal — s ezen álláspontból kész megállapodás csak augusztus végén lett a sepi-szentgyörgyi közgyűlésen. E közgyűlésen azaz álláspont nem volt egyéb, mint az ig. választmányi javaslata. Az egyházon mult tehát, hogy a javaslatra nem választott a hogy a Szász Domokos püspök ur római gögje miatt elmulasztott az alkalom az érintkezés utján lehetőleg eloszlatni a differenciákat.

De feltéve — meg nem engedve — hogy dr. Szász Béla urnak igaza van; feltéve, hogy az Emke kész megállapodást kötött a ref. egyházzal — kérdem, mi hiba volna ebben? Hiszen az igen természetes, hogy ilyen életbe való alkuba nem mehet bele egy testület, mielőtt a köteendő szerződés elvei iránt önmagával tisztába nem jött. Hiszen — igen helyesen — az egyház sem cselekedett másképpen. Az egyház is a maga illetékes foruma elő vitte az ügyet, ott tárgyalta, püspökének propositióit elfogadta, a tűz csendesen ég a kandallóban, a nap-sugár lassan jön be az ablakon s lassan megszok a szőnyegen, míg az ajtó megett levő szeglethez ér, és aztán lassan felmeleg a falra, hol az állványon a paizsra támaszkodó bronz kereszt vitéz van.

Szeretném ha Charmian lejönné, mondom magamban a térdemen levő nyitott könyvről feléve, amint a kis Drezdai óra tizenegyet ütött. De szerencse, hogy ily hosszasan alszik, tegnap este nagyon fáradtnak látszott.

Szemeimet a kis órára függesztve De Roquencourt Camilla kezdek gondolni, s a tegnap esteli utolsó keringőkre. Ő nagyon gyakran táncolt velem; de erre a keringőre legjobban emlékezem, mert ezalatt kérdezte, hogy otthon leszek-e holnap, mert valami photographiákat szeretne nekem mutatni, és egy kérdést intézni hozzám.

És én azt mondtam, hogy „igen“ itt-hon leszek, mert villásreggeli előtt ritkán szoktunk kimeenni a házól.

De Roquencourt Camill gyakori vendég Earl's Gate Placeban, tehát nem tűnt fel előttem a szándéka, hogy ma reggel is ide akar jönni. De vajjon mit akar tőlem kérdezni? Midőn a mult este nem táncolt velem, akkor is úgy kísért a tekintetével, hogy az én bohó szívem elkezdett dobogni, ahogy még nem dobogott soha, még akkor sem, midőn Prentiss Jack nézett reám, ám-bár Jack és én szeretők voltunk. De a Jack szemei nem olyanok mint a gróf viola színű szemei, vagy talán ő soha sem nézett úgy reám.

AZ „ELLENZÉK“ TÁRCAJA.

1887. december 21.

Költő dala.

Mi a virágnak búváros illat,
Mi a növénynek a virág
Mi két egyen a bárányfélő
Szép nyári estén holdugár;
Mi völgy ölen a csörgő csermely,
Árnyas erdő lombuttogás
Mély tengeren a fénylő gyöngysor,
A szenvedőnek enyhe könnyesepp
Féjő kebelének a sohaj,
Hallott levet az ifjú ágnak:
Költő szívének az a dal!

A szegény tanuló angyalai.

Századok tüntek el a kolozsvári ev. m. kollegium fölött. A nemzeti fejedelmek-
Már le a közsorsos emberekig sokan áldoz-
ták, hogy a tudomány oltárán elevenen ég-
jen a láng, s hogy e hajdani kis ország-
nak, hazának egyik legszebb részének minden
nádú lakói tudományban, vallásosságban és
szeszertetőben nevelhessék gyermekeiket.
Az áldozatkésztség sohasem szűnt meg
végtelenségig. Így történetelt, hogy a XVII.
és XVIII. században, sőt még e század első
felében is, az ifjúság legnagyobb részét a
kollegium látta el kenyérrel, lakással. Val-
ami csekély lakásdíjat, csak a mult. száz-
ad közepe táján kezdtek szedni az „uri
nemesei rend“ gyermekeitől.
Azonban az 1811-diki pénzválság, va-

lamint az 1848—49 diki forradalom nagy
próbára tették kollegiumunk vagyoni erejét.

Új és nehéz idők állottak be, de a ré-
gi jó szellem ismét életre kelt. Alapítvá-
nyok, pénz és gabona adományok ismét azon
helyzetbe juttatták a kollegiumot, hogy
megkezdhetette a szegény tanulóknak segélyezé-
sét. 1858-ban már föl szabadultak, folyamlat-
ba tétettek az alumíniumok. 1863-ban meg-
kezdődött a cipőpócsítás; előbb 20, később
30, s a jótétevek adakozása következtében
1868-ban már napoként 90 pár cipő o-
statott ki. Ezen időtájtban kezdett főzetni
nehány jó lelkű urnó a szegény tanulóknak.
Ily kegyesség utján jutott 40—50 tanuló
főtt ételhez. A közelebbi 30 év alatt terem-
tetett a „szegény-alap“ is, mely most meg-
közelíti a 4000 frtot, s melyből a szegény
jó tanulóknak könyvszükségleteit fedezték.

A 70-es évek vége felé, rövid időre
megszűnt a kegyekoszt főzése, de az 1880—
81 ik iskolai évben újból megkezdődött.

Ez évben 31 urnó havonként 2 szar,
5 egyszer főztöt 33 tanulóknak.

1881—82-ben	42-en	főztet	34 tanulóknak.
1882—83-ban	48-an	„	37 „
1883—84-ben	46-on	„	32 „
1884—85-ben	38-an	„	18 „
1885—86-ban	42-en	„	19 „
1886—87-ben	48-an	„	28 „
1887—88-ban	50-en	„	30 „

200-nál több tanuló élvezte 7 év alatt
a kegyekoszt áldásait, 200-nál több tanuló
örzi hála szívén az azoknak emléket, kik
költséget, fáradságot nem kímélve biztosí-
tották nekik a megélhetést. De féltékenyen

örnk emlékeket az intézet előjárói is, mert
jól tudják, hogy csak ily segítséggel lehet
a nép szegényebb osztályából kilógatni a
tehetségesebb fiúkat, kik hivatta vannak
nemzetünk értelmi színevonatát emelni. A
közönség és hála érzelmeivel közlöm én is
azoknak névsorát, kik a lefolyt 7 év alatt
több, kevesebb ideig vagy folytonosan ke-
gyeskedtek szegény tanulóinknak főzetni.

Asztalos Jánosné, Baló Sándorné, Ba-
logh Györgyné, dr. Bartha Jánosné, Bartha
Lajosné, Bán Istvánné, Banyai Györgyné,
Bekási Józsefné, Benigni Sámuelné, Bíró
Mihályné, Bodor Antalné, Bodor Lászlóné,
Bokros Elekné, Burckhardt Ágostonné, dr.
Csernaton Gyuláné, David Antalné, De-
brecezi Józsefné, Demeter Albertné, Dörgö
Albertné, Gal Simonné, Gazdagfalusi Mi-
hálné, Geréb Martonné, Gombos Józsefné,
Gottthard Józsefné, Graf Jakabné, Grau
Józsefné, Hajdu Jánosné, Hantz Györgyné,
Hantz Sámuelné, dr. Hegedűs Istvánné
Hefepai Gergelyné, Hóry Béláné, Horváth
Kálmáné, Horovitz Sámuelné, Inozédi Sa-
muelné, Jancsó Lajosné, Dr. Jenei Viktor-
né, Keresztési Pálné, Kilyen Sándorné, Ki-
lin Miklósné, Kis Sándorné, D., Kolozsvá-
ri Sándorné, Korondi Mózesné, Kónya Radolf-
né, Kozma Józsefné, Dr. Klug Nándorné,
Mecskási Sámuelné, Magyarai Gézné, Meiszer
Józsefné, Mihály Lászlóné, Módi Elekné, Nagy
Danielné, Nosztur Jánosné, Nyarad Lajosné,
Parádi Kálmáné, Pal Andrásné, Perl Józsefné,
Rácz Jánosné, Rucka János ur, Sarkány
Ferenczóné, dr. Sárkány Lajosné, Schilling
Rudolfné, Somodi Istvánné, Szechlinszki

Györgyné, Szűcs Gézné, Szász Domokosné,
Szász Geróné, dr. Szabó Károlyné, Szecsvay
Dénésné, dr. Szász Béláné, Szathmári Ákos-
né, Szathmári Elekné, dr. Szűcs Emilné,
Stein Gáborné, Székely Miklósné, Tóth Ist-
vánné, Tóth Tamásné, Varga Dánielné, Vizi
Endréné, özv. Zeyk Dánielné báróné, Zeyk
Józsefné, Zeisberger Adél k. a.

Ime 7 év alatt 82 család hordozta a
nagy terhet, 82 család osztá az áldást 7
éven át. És minő modorban? Valahány-
szor fölkeresték az intézet kiküldöttjei e
jótékony családokat, hogy megköszönjék és
újabb kérést a főzetést, mindannyiszor le-
kötelező szívvelyes fogadtatásban részesül-
tek s a legrokonszenvesebb biztosításokat
nyerték ez ügy támogatására iránt.

A mely intézet századokon keresztül
gyakorolta a szegény, jó tanulókkal szem-
ben áldásos jótékonykását, annak nem ke-
lett most kitalálnia, hogy az éhező gyerme-
kek számára gyűjtést kell rendezni. Ré-
góta ad, s hogy most is adhat, ezt legin-
kább a fenn megnevezett urnóknak és o-
saládoknak köszönheti intézetünk.

Ők a mi szegény tanulóinknak angya-
lai. Adja az ég, hogy a legnemesebb erényt
minél tovább gyakorolhassák.

Török István.

Charmian.

Angolból fordította: Amica
IX. (Folytatás.)

Most is egy nagy karosszékre félsze-
lődtem be, kedvencz Schilleremet olvasom,

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca

1072 (2—3

1077. (1-1)

1078. (1—1)

Bövebbet a **kiadó-hivatalba.**

KIRÁLY és CSÁSZÁR.

Babákban legnagyobb választék.

Rivalo tisztelettel:
KOHN JAKAB,
belkőzén-utca 9 sz.